

**Załącznik nr 1
do Uchwały Nr XVII / 126 / 08
Rady Gminy Grodziczno
z dnia 17 czerwca 2008r.**

**GMINNY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA
PRZEMOCY W RODZINIE DLA GMINY
GRODZICZNO NA LATA 2008 – 2011**

PRZEMOC W RODZINIE TO ZAMIERZONE I WYKORZYSTUJĄCE PRZEWAGĘ SIŁ DZIAŁANIE PRZECIWI CZŁONKOWI RODZINY, NARUSZAJĄCE PRAWA I DOBRA OSOBISTE, POWODUJĄCE CIERPIENIE I SZKODY

Z badań dotyczących rodziny, a także obserwacji życia społecznego wiadomo że ludzie bardzo niechętnie przyznają się do przemocy wewnątrz rodziny.

W Polsce trudno jest określić dokładnie skalę tego zjawiska. Co roku zgłasza się zaledwie kilkanaście tysięcy spraw o znęcanie nad rodziną, w tym samym czasie policja rejestruje około miliona awantur domowych do których jest wzywana.

Przemoc w rodzinie charakteryzuje to, że:

- jest intencjonalna – przemoc jest zamierzonym działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary,
- siły są nierównomierne – w relacji jedna ze stron ma przewagę nad drugą, sprawca jest silniejszy a ofiara słabsza,
- narusza prawa i dobra osobiste – sprawca wykorzystuje przewagę siły, narusza podstawowe prawa ofiary (np. prawo do nietykalności fizycznej, godności, szacunku itd.),
- powoduje cierpienie i ból – sprawca naraża zdrowie i życie ofiary na poważne szkody. Doświadczenie bólu i cierpienia sprawia, że ofiara ma mniejszą zdolność do samoobrony.

Powszechnie przemoc traktowana jest jako akt godzący w osobistą wolność jednostki przyczyniający się do jej fizycznej, a także psychicznej szkody, wykraczające poza społeczne zasady wzajemnych relacji i zmuszanie jej do zachowań niezgodnych z własną wolą. Przemoc upokarza, wywołuje cierpienie, rodząc tym samym nienawiść i pragnienie odwetu.

Przemoc pojmowana jest także jako wywieranie wpływu na innych ludzi, w wyniku którego ich aktualny poziom rozwoju somatycznego i duchowego jest mniejszy niż potencjalny poziom tego rozwoju.

Można wyodrębnić różne rodzaje przemocy:

1. przemoc fizyczna – bicie, znęcanie się, głodzenie, zamykanie, kopanie, policzkowanie, szarpanie, duszenie, ciągnięcie za włosy, rzucanie przedmiotami, ale także używanie niebezpiecznych narzędzi lub grożenie ich użyciem, zadawanie bólu;
2. przemoc psychiczna – sprawowanie przez sprawcę przemocy psychicznej kontroli nad ofiarą, np. straszenie zabójstwem, użyciem przemocy, zabranie dzieci, niszczenie lub grożenie zniszczeniem rzeczy, upokarzanie, używanie wulgarnych słów, mówienie kobiecie, że jest do niczego, że jest brzydka, głupia, chora psychicznie, że nikt jej nie chce, że bez sprawcy sobie nie poradzi;
3. przemoc seksualna – zmuszanie do odbywania stosunku lub poddania się innym zachowaniom seksualnym, a także wymuszanie współżycia w nieakceptowanej formie. Przemoc seksualna jest często przez ofiary molestowania ukrywana, co w znacznym stopniu utrudnia udzielenie im pomocy;
4. przemoc finansowa (ekonomiczna) – np. utrzymanie kobiety w całkowitej zależności finansowej, zakazywanie jej pracy zawodowej, nie dawanie wystarczającej ilości pieniędzy na prowadzenie domu;
5. przemoc polegająca na osaczaniu – np. ciągle chodzenie za kimś, dzwonienie do niego w celu wyrządzenia mu krzywdy lub zastraszenia;
6. przemoc w wymiarze społecznym – zakazywanie osobie kontaktów z rodziną, przyjaciółmi, zabranianie jej wychodzenia z domu, upokarzanie jej w miejscach publicznych.

Ofiarami przemocy w rodzinie są najczęściej kobiety (58%) oraz dzieci do lat 13 (24%). Natomiast sprawcami przemocy są głównie mężczyźni (96%) będący często pod wpływem alkoholu. Niektóre badania wskazują, że 40% partnerów znęcających się nad rodziną to osoby uzależnione od alkoholu. Prawdopodobieństwo wystąpienia aktów przemocy w rodzinach alkoholowych jest ponad dwukrotnie większe niż w pozostałych.

Stosowanie przemocy prowadzi do niskiej samooceny, poczucia bezsilności i bezradności, ciągłego niepokoju, depresji, chorób związanych ze stresem. Szczególnie dramatyczne konsekwencje przemocy zauważa się u dzieci. Powoduje ona bowiem w ich psychice nieodwracalne skutki, które mogą dać znać o sobie dopiero w życiu dorosłym.

Prawo ściga sprawców przestępstw przeciwko osobom bliskim za:

art. 207 § 1 k.k. – znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny – podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat (ścigane z urzędu)*.

art. 191 § 1 k.k. – kto stosuje przemoc wobec osoby lub groźbę bezprawną w celu zmuszenia innej osoby do określonego działania, zaniechania lub znoszenia – podlega karze pozbawienia wolności do lat 3 (ścigane z urzędu)*.

art. 197 § 1 k.k. – kto przemocą lub groźbą bezprawną lub postępowaniem doprowadza inną osobę do obcowania płciowego, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10 (ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego)**.

art. 209 § 1 k.k. – kto uporczywie uchyla się od wykonywania ciążącego na nim z mocy ustawy lub orzeczenia sądowego obowiązku opieki przez niełożenie na utrzymanie osoby najbliższej lub innej osoby i przez to naraża ją na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych – podlega karze pozbawienia wolności do lat 2 (ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego)**.

** ściganie z urzędu polega na tym, że prokurator i policja prowadzą postępowanie niezależnie od woli i zgody osoby pokrzywdzonej. Wycofanie skargi lub odmowa zeznań nie jest podstawą do umorzenia postępowania, jeśli istnieje uzasadnione przypuszczenie, że popełniono przestępstwo.*

*** ściganie na wniosek polega na tym, że bez wniosku osoby pokrzywdzonej postępowanie w danej sprawie nie może być wszczęte.*

Konieczne jest podjęcie działań zmierzających w kierunku edukacji społecznej dostarczającej wiedzy o zjawisku przemocy i sposobach radzenia sobie z problemem. Niezbędne jest również zapewnienie profesjonalnej pomocy interwencyjnej i terapeutycznej zarówno sprawcom jak i ofiarom przemocy, ze szczególnym uwzględnieniem krzywdzonych dzieci.

GMINNY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE DLA GMINY GRODZICZNO NA LATA 2008 – 2011

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2008 – 2011 został opracowany zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005r. oraz w oparciu o ustawę z dnia 15 lutego 1964r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy, ustawę z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, ustawę z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii, ustawę z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej, Gminną Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Grodziczno, Powiatowy Program Pomocy Dziecku i Rodzinie, Powiatową Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych,

Kodeks Karny i Kodeks Postępowania Karnego, Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie skierowany jest przede wszystkim do: ofiar przemocy w rodzinie (w tym: dzieci, współmałżonków, partnerów w związkach nieformalnych, osób starszych, osób niepełnosprawnych), sprawców przemocy w rodzinie, świadków przemocy w rodzinie, przedstawicieli władz lokalnych, przedstawicieli instytucji służb pracujących z dziećmi (nauczyciele, pedagodzy, pracownicy socjalni, policjanci pracownicy wymiaru sprawiedliwości, pracownicy służby zdrowia, księża).

Program został opracowany w oparciu o lokalną diagnozę problemu w Gminie Grodziczno przez zespół w składzie:

1. Daniela Laskowska – Przewodnicząca Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
2. Jadwiga Drumińska – pracownik socjalny Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Grodzicznie,
3. Małgorzata Ziółkowska – kurator sądowy Sądu Rejonowego w Nowym Mieście Lub.,
4. Anna Wiraszka – pedagog szkolny,
5. Podkomisarz Tomasz Golmanowski,
6. Sierżant Paweł Cherkowski,
7. Zofia Grzonkowska-Mocny – Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Grodzicznie.

CHARAKTERYSTYKA GMINY

Gmina Grodziczno położona jest w południowo-zachodniej części województwa warmińsko-mazurskiego. W skład gminy wchodzi siedemnaście sołectw : Grodziczno, Nowe Grodziczno, Lorki, Mroczenko, Mroczno, Boleszyn, Trzcin, Rynek, Ostaszewo, Montowo, Zwiniarz, Świniarc, Linowiec, Zajaczkowo, Kuligi, Katlewo, Kowaliki. Gmina obejmuje 15.427 ha (154 km²), co stanowi 22,2% powierzchni powiatu nowomiejskiego.

Dane statystyczne wg. rocznika statystycznego Województwa Warmińsko-Mazurskiego z 2007r.:

- liczba mieszkańców gminy – 6.692 osób,
- liczba bezrobotnych gminy Grodziczno zarejestrowanych w PUP – 386 osób,
- liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w ewidencji działalności gospodarczej gminy Grodziczno – 124.

Na terenie Gminy Grodziczno zlokalizowanych jest sześć szkół podstawowych skupiających 698 uczniów, oraz dwa gimnazja publiczne, do których uczęszcza 343 uczniów.

Instytucjonalną działalność na rzecz pomocy osobom i rodzinom będącym w trudnej sytuacji życiowej prowadzi Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.

Z pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Grodzicznie w roku 2007 skorzystało 336 rodziny, powodem przyznawania pomocy dla tych rodzin było: ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała choroba, przemoc w rodzinie, bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych.

Realizacja zadań własnych gminy przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w roku 2007 przedstawiała się następująco:

1. usługi opiekuńcze – pomocą objętych było 8 osób,
2. zasiłki celowe i pomoc w naturze – skorzystało z nich 196 osób,
3. dzieci dożywiane w szkołach – 543 uczniów.

Z obserwacji pracowników socjalnych oraz na podstawie analizy dokumentów, a także biorąc pod uwagę powody przyznawania pomocy przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Grodzicznie wynika, że skala występowania zjawiska przemocy na przełomie ostatnich lat rośnie. Dane liczbowe dotyczą zjawiska przemocy, często łączące się z bezradnością w sprawach opiekuńczo- wychowawczych nie odzwierciedlają w pełni faktycznej skali problemu, ponieważ jest to temat wstydlivy, często zatajany, aż do chwili zaistnienia sytuacji drastycznych i bezpośredniej przemocy fizycznej.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Grodzicznie realizując zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w różnych jej formach na bieżąco współpracuje z Policją, Sądem Rejonowym, Kuratorem Sądowym, wszystkimi placówkami szkolnymi, innymi instytucjami i sektorem pozarządowym, oraz Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Współpraca dotyczy poradnictwa, interwencji i wzajemnego wsparcia oraz uzupełniania podejmowanych działań, a także bieżącego monitorowania problemu w środowiskach przez pracowników socjalnych w rejonach opiekuńczych.

Poradnictwo specjalistyczne zapewnia Ośrodek Interwencji Kryzysowej przy PCPR w Nowym Mieście Lubawskim,

Na terenie gminy funkcjonuje Punkt Konsultacyjny ds. Uzależnień, gdzie terapeuta udziela porad również dla osób uzależnionych i członków rodzin alkoholików. W przeważającej większości przypadków właśnie w tych środowiskach występuje przemoc (w różnych aspektach – fizyczna, psychiczna, zaniedbania), a sprawcy przemocy najczęściej wywodzą się z grona osób uzależnionych od alkoholu.

Dzieci z rodzin dotkniętych przemocą uczestniczą w zajęciach świetlicowych oraz mają zapewniony udział w zorganizowanych formach wypoczynku, a także dożywanie w stołówkach szkolnych.

METODY PRACY NAD PROGRAMEM

1. powołanie zespołu do opracowania Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
2. współpraca z instytucjami przy opracowywaniu diagnozy dotyczącej problemu przemocy, celem pozyskania niezbędnych informacji,

Dane zawarte w charakterystyce głównych problemów społecznych występujących na terenie gminy Grodziczno opierają się również na analizie wyników pracy socjalnej Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Grodzicznie.

DIAGNOZA ŚRODOWISKA LOKALNEGO

Diagnozę problemu sporządzono na podstawie otrzymanych informacji z Komisariatu Policji w Nowym Mieście Lubawskim, Szkół, Powiatowego Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Nowym Mieście Lubawskim, Kuratora Sądowego, pracowników socjalnych z Gminnego Ośrodka pomocy Społecznej w Grodzicznie.

W wyniku analizy danych ustalono: w roku 2006 i 2007 Policjanci z Komendy Powiatowej Policji w Nowym Mieście Lubawskim sporządzili 17 Niebieski Kart dotyczących zjawiska przemocy domowej. W czterech przypadkach zostało przyjęte ustne zawiadomienie o przestępstwie w sprawie fizycznego i psychicznego znęcania się nad członkiem rodziny.

W toku prowadzonych czynności dwa postępowania zostały przekazane do Prokuratury Rejonowej w Nowym Mieście Lub., natomiast pozostałe dwa umorzono. We wszystkich przypadkach sprawcami przemocy byli mężczyźni. Dodatkowo Komenda Powiatowa Policji na bieżąco przesyła informacje do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Grodzicznie dotyczące nadużywania alkoholu celem podjęcia stosownych działań zgodnie z kompetencjami.

Z informacji uzyskanej ze szkół wynika, że przejawami zachowań agresywnych wśród dzieci i młodzieży jest:

1. agresja słowna - wulgaryzmy, wyzwiska, poniżanie ,
2. agresja fizyczna - popychanie, uderzanie, podstawianie nogi.

Incydentalnie agresja fizyczna była przyczyną uszkodzenia ciała.

3. niszczenie mienia i sprzętu - niszczenie drobnych elementów sprzętu szkolnego i wyposażenia pomieszczeń (kontakty, listwy), rysowanie po ławkach, niszczenie gazetek szkolnych, sprzętu na boisku szkolnym, ścian budynku. Niekiedy agresja słowna była kierowana do nauczycieli, jednak rzadko dotyczyło to tego samego ucznia. Zdarzają się sytuacje podporządkowania innych uczniów koledze z przewagą, najczęściej fizyczną i uleganie jego wpływom w obawie przed negatywną reakcją np. wyśmiewanie, ośmieszanie, naznaczanie. Incydentalnie zdarzają się przypadki dzieci pobitych przez rodziców – noszących śladów bicia. Nauczycielom znane są rodziny, w których rodzice żyją w konflikcie, wpływa to na postawę i zachowanie dziecka.

Z ustaleń i spostrzeżeń pracowników socjalnych z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Grodzicznie wynika, że zjawisko przemocy jest dość częste, jednak przemoc jest zatajana przez ofiary lub też bagatelizowana. Rodziny dotknięte przemocą są bardzo niechętnie do rozpoczęcia procedury „Niebieskiej Karty”.

Zjawisko przemocy w rodzinie od wielu lat jest traktowane jako ważny problem. Mimo, iż przemoc w relacjach międzyludzkich istniała od zawsze, o przemocy w rodzinie mówiono niewiele, jakby nie postrzegając jej jako poważnego zaburzenia w funkcjonowaniu rodziny. Takiego, które prowadzi do poważnych naruszeń norm moralnych i prawnych, tragicznych skutków psychologicznych a w skrajnych przypadkach do poważnych okaleczeń czy zabójstw.

Problem przemocy wymaga podjęcia szerokiego, zorganizowanego i zaplanowanego na wiele lat programu przeciwdziałania.

Zmniejszenie rozmiarów przemocy w polskich rodzinach i pomaganie ofiarom jest nadrzędnym celem, który powinien łączyć działania różnych organizacji.

Program będzie realizowany w oparciu o następujące akty prawne:

- Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U.Nr 180,poz.1493)
- Ustawa z dnia 25 lutego 1964r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U.Nr 9, poz.59, z późn. zm.)
- Kodeks karny (Dz.U. z 1997r. Nr 88, poz. 553; Nr 128, poz. 840 z późn. zm.)
- Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 1997 r. Nr 89, poz. 555 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2002r. Nr 147, poz. 1231, z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U.nr 179,poz.1485)
- Ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz.U.Nr 64, poz.593, z późn. zm.)

- Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2005 – 2010
- Powiatowy Program Pomocy Dziecku i Rodzinie na lata 2007 - 2011
- Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2005-2010
- Gminne Programy Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

CELE PROGRAMU

Celem głównym programu jest zwiększenie skuteczności działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Celami szczegółowymi będą:

1. podejmowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy,
2. wsparcie i profesjonalna pomoc doradcza, terapeutyczna, socjalna – dzieciom i rodzinom dotkniętym przemocą,
3. zmniejszenie skali zjawiska przemocy,
4. ochrona ofiar przemocy w rodzinie,
5. zwiększenie dostępności pomocy oraz zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych,
6. podnoszenie świadomości społecznej w zakresie zjawiska przemocy i sposobów radzenia sobie z tym problemem,
7. poszerzanie wiedzy dotyczącej zjawiska przemocy i sposobów tego problemu wśród dzieci, młodzieży i dorosłych,
8. wspieranie ofiar przemocy w sytuacjach kryzysowych,
9. ograniczenie występowania zachowań agresywnych wśród uczniów (ze szczególnym uwzględnieniem agresji słownej),

10. zapewnienie możliwości profesjonalnego wsparcia dla ofiar i sprawców przemocy (porady psychologa, prawnika, podejmowanie interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy),
11. współpraca z Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej przy PCPR w Nowym Mieście Lubawskim w zakresie terapii dla ofiar przemocy,
12. współpraca z placówkami opiekuńczo – wychowawczymi,
13. utworzenie zespołu interdyscyplinarnego ds. pomocy ofiarom przemocy w rodzinie.

Lp.	ZADANIA	DZIAŁANIE	REALIZATOR
1.	Udzielanie pomocy oraz wsparcia dzieciom i rodzinom dotkniętym przemocą	-interwencja kryzysowa -praca socjalna -poradnictwo medyczne, pedagogiczne, prawne, socjalne -telefon zaufania -procedura Niebieskiej Karty	-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Grodzicznie -Gminny Samodzielny Zakład Opieki Zdrowotnej w Grodzicznie -Policja -Sąd -Prokuratura -Organizacje pozarządowe
2.	Ochrona przed dalszą przemocą	-odseparowanie sprawcy przemocy od ofiar -zakaz kontaktowania się z osobami krzywdzonymi - udzielanie schronienia osobom dotkniętym przemocą, które są zmuszone do opuszczenia miejsca zamieszkania	- Policja -Sąd -Prokuratura -Organizacje pozarządowe -Placówki działające na rzecz ofiar przemocy w rodzinie

3.	Działania realizowane w ramach Gminnego Programu Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	-realizacja zadań związanych z przeciwdziałaniem przemocy u osób uzależnionych lub współuzależnionych	-GKRPA -GOPS
4.	Zapobieganie stosowaniu przemocy w rodzinie	-poradnictwo pedagogiczne, psychologiczne, prawne, rodzinne, socjalne -terapia	-GOPS -Organizacje pozarządowe -Policja -Sąd -Prokuratura -Placówki oświatowe -Wszyscy realizatorzy programu
5.	Zwiększenie skuteczności działań osób zobowiązanych i uprawnionych do przeciwdziałania przemocy	-szkolenia z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie -praca zespołu interdyscyplinarnego -poradnictwo	-GOPS -Wszyscy realizatorzy programu
6.	Włączenie lokalnej społeczności w monitorowanie zjawisk związanych z występowaniem przemocy (uwrażliwienie społeczeństwa na skalę zjawiska i negatywne jego skutki)	-wywiady środowiskowe w środowiskach szczególnie zagrożonych -dyżury interwencyjne	-GOPS -Policja -Placówki oświatowe -Organizacje pozarządowe -Lokalna społeczność

PRZEWIDYWANE EFEKTY REALIZACJI PROGRAMU

1. zmiana postaw społecznych wobec zjawiska przemocy w rodzinie,
2. spadek liczby przypadków przemocy w rodzinie,
3. udzielanie profesjonalnej pomocy ofiarom przemocy w rodzinie,
4. usprawnienie systemu pomocy rodzinom dotkniętym przemocą,
5. zwiększenie zaangażowania społeczności w sprawy przeciwdziałania przemocy,
6. zbudowanie systemu działań w zakresie pomocy rodzinom i osobom dotkniętym przemocą,
7. niwelowanie skutków zjawiska przemocy,
8. zmniejszenie skali występujących w rodzinach dysfunkcji wynikających z przemocy.

BUDŻET (PRZEWIDYWANE SKUTKI FINANSOWE)

Źródłem finansowania zadań gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie będą środki finansowe z budżetu gminy, dotacje celowe oraz wykorzystywane będą środki pozabudżetowe pozyskiwane z innych źródeł.

MONITORING

Wójt Gminy Grodziczno sprawuje na bieżąco nadzór nad realizacją programu i podejmuje niezbędne działania zmierzające do osiągnięcia celów wyznaczonych w programie.

Przewodnicząca Rady Gminy